

A „Szegedi Fiatalok” estje

Az Irodalmi Kávéház ma esti rendezvénye a két világháború közötti magyar szellemi élet egyik legjelentősebb mozgalmának tevékenységét idézi föl. A *Buday György* vezetésével létrejött csoportosulás — a Szegedi Fiatalok Művészeti Kollégiuma — falukutatással, a parasztság körében végzett ismeretterjesztéssel kezdte munkásságát, majd a Szeged környéki tanyavilágban szerzett élmények, a város haladó irodalmi és művészeti hagyományai, az egyetlen tudományos műhelyi és nem utolsósorban a helyi munkásmozgalom tevékenysége különböző irodalmi, művészeti, tudományos és politikai vállalkozásokra készítettek a mozgalom tagjait: *Baróti Dezsőt*, *Berczeli Anzelm Károlyt*, *Buday Györgyöt*, *Gáspár Zoltánt*, *Hont Ferencet*, *Kárázsi Juditot*, *Ortutay Gyulát*, *Radnóti Miklóst*, *Tolnai Gábort*, *Tomori Violát*, *Reitzer Bélát*, *Erdei Ferencet* és másokat. A verseskötetek, néprajzi gyűjtemények, irodalom- és színháztörténeti tanulmányok mellett olyan jelentős kezdeményezések fűződnek a művészeti kollégium nevéhez, mint a Szegedi Szabadtéri Játékok megteremtése, s ezen belül

az első Dóm téri *Tragédia-előadás* létrehozása, a *Szinpád* és a *Magyarságtudomány* című folyóirat alapítása, a *Független Szinpádmozgalom* megszervezése.

A mozgalom szegedi ihletésű volt, de ugyanakkor európai látókörű is, hagyományápolás és korszerűség egyaránt jellemezte; egyetemisták, fiatal írók és művészek voltak a tagjai, akik egy válságos történelmi helyzetben kötelező tanulmányi és hivatali elfoglaltságuk mellett a nemzet, a társadalom sorskérdéseinek megoldásán fáradoztak; tudósok, írók, művészek tartoztak körébe, akik ugyanakkor a lehetőségeket ügyesen kihasználó, mindenekelőtt saját erejükre, tehetségükre támaszkodó szervezők, igazi vállalkozó szellemek is voltak.

A ma esti rendezvényen, a Royal Szálló termében e mozgalom sokoldalú munkásságát, vállalkozásainak mai aktualitását, hasznosítható tanulságait idézi fel *Baróti Dezső* professzor és *Tolnai Gábor* akadémikus. Beszélgetőpartnerük és az est házigazdája *Csaplár Ferenc* irodalomtörténész. *Do-bos Kati* színművész *Radnóti Miklós* és *Sik Sándor* verseiből ad elő.

Ki a hátrányos helyzetű?

A tudományegyetemek bölcsészettudományi karainak *felvételeket előkészítő bizottságai* szombaton a KISZ Csongrád megyei politikai képzési központjában megtartott ülésükön értékelték a mozgalom helyzetét, kijelölték a továbbfejlesztésével kapcsolatos időszaki feladatokat.

A budapesti, debreceni, pécsi és a szegedi egyetemek képviselői számos problémát vetettek fel. A FEB jelenleg csak nagy erőfeszítéssel járulhat hozzá, hogy a társadalmi mobilitás ne romoljon még tovább. *Ujra kell gondolni a hátrányos helyzet fogalmát* és a munkásparaszt származású tanulók mellett be kellene vonni más, anyagi és kulturális tekintetben ugyancsak támogatást igénylő, nehéz szociális körülmények között élő társadalmi rétegek, csoportok gyermekeit is.

Hegyi András, a bölcsész FEB országos elnöke tájékoztatta a résztvevőket a közeljövőben megalakuló regionális hatáskörű, más felsőoktatási intézményeket is ágazatokat is egyesítő FEB-SZET Koordinációs Tanács előtt álló tennivalókról.

Sokoldalú, talpraesett, nyitott, érzékeny... Irodalmi—drámai osztály Szentesen

Megvallom őszintén: nem érdeklődtem volna Szentesen, a *Horváth Mihály Gimnáziumban az irodalmi—drámai osztály* működéséről, ha nem hallom egyszerre több ismerősömtől e képzési forma megszűnésének híreit. Hogy félre ne értsenek, azonnal közlöm: szó sincs a megszüntetésről, sőt a film- és videoismeretek fakultatív tantárgy beindulásával tovább gazdagodott az iskola kínálata.

A pályaválasztási hetek alatt, ezekben a napokban kapták meg a megye iskoláiban — valamint a tágabb régió intézményeiben — az irodalmi—drámai osztályba történő féléves tájékoztatóját. Ha nem a megszűnés híre, hát ez lett irásom apropója.

Ez a speciális osztály 1978 óta szolgálja az irodalom, az anyanyelv, a színház, a film, a televízió és a videózás iránt érdeklődő fiatalok felkészítését a továbbtanulásra, illetve a különböző gyakorlati pályáirányokra. Hogy pontosan tudóshassak, az iskola tájékoztatóját idézem: „Az első—második osztályban orientációs diákkörökön ismertetjük meg tanítványainkat a diákszinjatszással, kamaraénekléssel; a filmezés és videózás alapjaival. Harmadikban—negyedikben pedig — a kötelezően választandó tantárgyak sorában — a színházi ismereteket, a magyar nyelv és irodalmat, a beszédtechnikát, illetve a film- és videoismeretek fakultatív tárgyat tanítjuk felémelt óraszámban. Ez az osztály elsősorban abban nyújt segítséget, hogy sokoldalú, talpraesett, a közönség előtt bátran fellépő, közeleti fogékonyságú, a társadalmi, politikai és művészeti kérdésekre nyitott, kreatív fiatalok kerüljenek ki az iskolából.”

Perjessné Dózsa Erzsébet minden képzettsége arra predesztinálja, hogy ezen a tagozaton oktasson. Magyarrajz szakos tanár, aki a tanárképző után elvégezte a képzőművészeti főiskolát, majd a színművészetet a rendezői szakon.

— *Várkonyi Zoltán* javaslatára és segítségével indult ez az osztály — meséli. — Az volt az elképzelése, hogy ez lesz a színészképző iskola. Halálával a koncepció is megszűnt, azaz más lett a cél. Ma már kimonodottan nem színészeket akarunk képezni, hanem érzé-

keny, kreatív gyerekeket tanítani, hogy a művelődési házakban, amatőr csoportok élén, a felsőoktatási intézményekben irodalmat, művészetet értő fiatalok tevékenykedjenek.

— *Tehát nem garantálják, hogy színészt faragnak a gyerekből, de a színészi jártékhoz mindenképpen érteni fog.*

— Igen, jó közönséget képzünk, amely érti azt, amit lát. A többségük tanár lesz, vagy népművelő, ezért bizhatunk abban, hogy tovább építik ezt az utat. A második emeleten rendezkedtek be a filmesek: kisebb mozink is beillő vetítőterem, gépház, monitorok a „rendezéshez”, számtalan lámpa, vágóasztal, és néhány, számomra megnevezhetetlen tárgy.

— A cél igen egyszerűen hangzik: filmhez értő és a filmet szerető embereket akarunk nevelni — foglalja össze a képzési célt *Katai József*, aki a legfrissebb fakultatív tárgy tervezője és kivitelezője egy személyben. A film- és videoismereteket külön tantárgyként hazánkban másutt nem oktatják.

Méregtelen a lámpákat, igyekszem megbecsülni az értékeket, s valami afféle fogalmazódik meg bennem, hogy lám, ahol egy városnak egy gimnáziuma van, ott több pénz jut a tanításhoz.

— A lámpáknak, és a legtöbb berendezésnek külön története van. A vásárláshoz nincs pénzünk, ezért néha egészen képtelen módon jutottunk ezekhez.

Mégsem dőltem meg egyre tömörebb meggyőződésem, összegzem magamban: a szegényház és az oktatásügy pénztárcáját nem nagy művészet összetéveszteni... No de legyünk tárgyiasabbak!

— *Milyen szakárgyakkal ismerkednek meg a gyerekek?*

— Tantárgy a filmesztétika, a szemiotika, a filmkészítés technikájának alapja.

— *Filmforgató stábok is alakulnak?*

— Igen. Kellő képzettséggel, általában a harmadik évtől a benyújtott és elfogadott forgatókönyv alapján többnyire háromfős stábok alakulnak. A srácok aztán egymás közt elosztják a feladatokat, majd az elkészült filmet közösen bíráljuk meg. Ez azt jelenti, hogy mind a videokamera használatát,

mind a rendezést, montírozást elsajátíthatják.

— *Az iskola mit nyer ezzel, hogy itt filmes képzés folyik?*

— Van sulivideo a húszperces nagyszünetben, általában hetente. Ilyenkor az iskola életéről szóló riportok, illetve műalkotások szerepelnek a programon.

Az igazgatói irodában hamisítatlan CB-ciripelés fogad.

— Tudja, a harmincezer szentesinek kilencszáz telefonja van csak, így a CB-vel tartjuk a kapcsolatot — magyarázza *Korom Mihály* igazgatóhelyettes. Néhány percre eltűnődünk azon, hogyan kaphatott lábra az irodalmi—drámai képzés megszűnését hírelő információ, majd az órarendi beosztást ábrázoló táblát mustrálva előtérbe kerülnek a tények:

— Ma már sokféle beosztást kell készítenie az iskolai órarendi összeállítójának. Nálunk van angol és francia tagozat, elsőben indul a fizika és biológia fakultáció, ehhez jönnek a speciális képzések. Ahol a biológia vagy a fizika magas óraszámot kap, ott még egy „kemény nyelv” is van, tehát felemelt óraszámú tanítvány, az angol, vagy a németet. Úgy gondoljuk ugyanis, hogy rövidesen fel kell értekelődnie végre a tudásnak, s akkor a nyelvismeret talán nem lesz hátrány.

— *A diákoknak hogyan lehet elmagyarázni azt, hogy a tudás a társadalmi lételettől függetlenül is érték?*

— Azt mondjuk, hogy a tudás tartós leértékelését nem lehet a végtelenségig csinálni. S ebben a reményünk is kifejeződik: hátha rangja lesz az értelmiségi szakmáknak.

— *Nem okoz nevelési gondot, hogy a speciális osztályokban különös érzékenységgel gyerekek gyűlnek össze?*

— Természetes dolog, hogy ezek a fiatalok külsőben, belsőben eltérnek az átlagostól. Másként kell velük foglalkozni, és ezt csodálatos hangulatú órákkal hálálják meg. Úgy gondolom, hogy az egész magyar oktatásügy értékes része az itteni irodalmi—drámai osztály.

D. I.

Cikkünk visszhangja

Ismét a kábeltelevízióról

Lapunkban immár negyedszerre térünk vissza „a 25 forintos vitára”. Televíziós és rádiós műsorjelek továbbítása kábelben — szolgáltatási díjért: ez a vita témája, melyet november 18-án, 21-én és 27-én más-más megközelítésből részletezték cikkeink szerzői: *Tanács István* újságíró, *Zsembery István*, a *Szelka*, és *Strohner Ferenc*, a *Gelka* képviselője. Az egyelőre 9 ezer 200 családot, de a fejlesztési program megvalósítása esetén további városrészek lakóit is érintő kérdésben most először *Csoma Lajos*, az Északi Lakásépítő és Fenntartó Szövetkezet elnöke fejt ki — a szövetkezeti tagság szavazataira alapozott — nézetét. Hasonló szavazást azonban az OTP-lakások tulajdonosai körében csak jóval hosszabb idő alatt lehetne megszervezni — ezért kér szót ma a vitában *Szondi Ildikó*, az egyik Gyöngyvirág utcai OTP-lakóközösség közös képviselője.

Csoma Lajos levelében a következőket olvastuk:

„Szövetkezetünk november 17. és 21. között titkos szavazást bonyolított le a kábeltelevíziós rendszer, illetve az antennarendszer üzemeltetése tárgyában. A szövetkezet 2 ezer 670. már lakással rendelkező tagjából 2 ezer 438-an vettek részt a szavazásban. Mindössze 269-en értettek egyet a Szelka 25 forintos karbantartási, felújítási, átalánydíjával, azaz a szavazásban részt vevők 11 százaléka. A szövetkezeti tagok közül 1009-en titkos szavazással úgy döntöttek, hogy támogatják a városi televíziót, lakásonként 5-7 forint havi térítési díjjal. E szavazatok 41 százalékos aránya nem éri el a szövetkezeti törvény 22. paragrafus (2) bekezdésében megfogalmazott mértéket — a több mint 50 százalékot.”

1765 szövetkezeti tag (72 százalék) döntött úgy, hogy nem járul hozzá a 25 forintos átalánydíjas szerződéshez, és további tárgyalásokra jogosítja fel a szövetkezet igazgatóságát. (Ez egyben kötelező is a szövetkezet igazgatóságára nézve, tekintettel arra, hogy a tagok több mint 50 százaléka szavazott így.)

A szavazás eredményéből azt a következtetést lehet levonni, hogy megfelelő előkészítés után — már jól működő, üzemelő rendszer esetén — a tagok döntő többsége a városi televízió fenntartásához hozzájárul volna. Megjegyzem, hogy

eredményes meggyőzésre jelen esetben azért nem kerülhetett sor, mert a jelenleg működő ideiglenes rendszer sokkal rosszabb minőségben sugározza az adásokat, mint az eddig üzemelő nagyközösségi rendszerek, és ilyen szolgáltatásért nem lehet semmilyen díjat kérni, követelni.

Javasoljuk az illetékes szerveknek, hogy a végleges antennarendszer elkészítése előtt, az 1987. évi 19. számú törvényerejű rendelet alapján, versenytervezési formájában, valamennyi érdekelt fél bevonásával, az antennarendszer üzemeltetését és karbantartását, javítását annak a vállalkozónak adják, aki a legkedvezőbb feltételek mellett, a legolcsóbban elvégzi az ezzel kapcsolatos feladatokat. A döntés meghozatalakor vegyék azt is figyelembe, hogy több száz, talán több ezer az olyan érintett állampolgár, aki meglévő készülékén nem tudja venni sem ma, sem a jövőben a városi televízió, a műholdak adásait — anyagi helyzete miatt; gondolok itt főként a nyugdíjasokra.”

Szondi Ildikó és az általa képviselt véleménye szerint „nem vagyunk kábeltelevízió-ellenesek. A karbantartási szerződés kényszerével szemben vannak kifogásaink.” Hiányolják hogy a tárgyalásokon nem biztosítottak érdekképviseletet az OTP-lakások tulajdonosainak. „Közgyűlés határozata nélkül mi nem fizethetünk. Mi van akkor,

ha a közgyűlés nem szavazta meg a szakemberek által is irreálisnak tartott magas árat? Nekünk, közös képviselőknek kellene meggyőznünk a lakástulajdonosokat, de bennünket sem győzött meg senki. Egyszerűen elénk tettek egy kényszerszerződést.”

A vita egy másik, sarkalatos pontjához is hozzátűz *Szondi Ildikó*: „Az is kifizette már az antennarendszert a lakása árában az OTP-nek, akit nem fizetés esetén lekapcsolással fenyegetnek. Joga van a jelszolgáltatáshoz, nem foszthatják meg tőle!” Az adások jelenlegi minőségéről írottakat nem idéznék — ennek javulását ígerte a kivitelező —, ám a közös képviselő egy gondolatát megfontolásra javasoljuk: „Rendezetnek egy bemutatót: ilyen volt — ilyen lesz a rendszer. S még valami: ellenőrizhessék pénzünk felhasználását azok, akik fizetnek!”

Énekes-utánpótlás

Aki észrevette a szerény hirdetést a zeneművészeti főiskola bejárata mellett, melyen az *operaszakos hallgatók bemutatkozására* invitálták az érdeklődőket, annak szombaton délután kivételes élményben lehetett része. Szerencsésnek mondható az a vidéki operatársulat, melynek székhelyén ilyen tehetséges művésznövendékek bontogatják szárnyaikat. Ilyen körülmények között nem lehet probléma az utánpótlás. Furcsa módon a szép számú közönség között egyetlen színházi szakembert sem lehetett felfedezni...

A bemutatkozó növendékek közül kimagaslott *Frankó Tünde* fellépése. Nemcsak meglepően érett drámai szopránja, de alapos szövegismerete és biztos szerepformáló készsége is kivételes tehetséget sejtet. Az Otellóból az *Ave Mariát* és a Fűzfadalt adta elő, majd a *Don Carlosból* való jelenet *Erzsébet*ként bizonyította, hogy tökéletesen

megállja helyét *Sinkó György* Fülöp királya mellett. *Ertler Andrea* szintén nagy ígéretnek látszik. Hatalmas hangerejének és hangterjedelmének köszönhetően a fiatal kóloratúr szoprán tüköletes illúziót keltett. *Szél Bernadett* Amélia áriájával (Álarcosbál) és a *Don Carlos* jelenetben elsősorban csodálatos árnyalásokra képes előadásmódjával, és lehetetlen finom pianóval lepte meg a közönséget. *Farkas Lilla* telt, dús altja mellett komikai készsége is fel kellett figyelni a *Falstaff*-jelenet előadásakor. *Bálint Zsuzsa* Oszkár népszerű áriáját (Álarcosbál) ügyesen tolmácsolta, bár az ő légzéstechnikája még tökéletesítésre szorul. Figyelemre méltó volt *Busa Tamás* Jágóként és *Altörjay Tamás* mint *Falstaff*. *Fekete Imre* tenorista vendégként szerepelt. A szólistákat *Maros György* kísérte zongorán.

A szereplők *Sinkó György* és *Berdál Valéria* tanítványai.

Gresó Erzsébet

Búcsú a statikustól

Csonka Pál, akinek halálhíre a magyar mérnöktársadalomban osztatlan és mély részvételt keltett, a műszaki tudományok doktora, *Kossuth- és állami díjas* tudós, a Budapesti Műszaki Egyetem nyugalmozott tanszékvezető egyetemi tanára életének 91. évében, 1987. november 26-án hunyt el.

A statika nagy tudósa, *Csonka Pál*, *Csonka János*-nak, a neves feltalálónak, a hazai motor- és autógyártás úttörőjének fia, a Szeged Áltudományi Egyetemében volt *Tsonka Vince* jeles kovácsmester unokája Budapestben született 1896. július 8-án.

A kiválóan képzett és nagy energiájú mérnökember előbb építészvezetőként dolgozott, majd a Magyar Magas- és Mélyépítő Rt. igazgatójává nevezték ki, 1925-ben. Városrendezőnek indult, és már 1921-ben nagy feltűnést keltett a *Margitsziget* tervpályázatára kiírt munkájával, amellyel maga

mögött hagyta tanárait és olyan neves építésztársait, mint *Arkay Aladár*, *Foerk Ernő* (a szegedi dóm tervezője), *Komor Marcell* és másokat. Hasonló sikereket ért el *Székesfehérvárra* és *Szombathelyre* rendezésére kiírt pályázatokon. Az első sikere után mégis a statikával jegyezte el magát. A műegyetem alkalmazott színlárdásztani laboratóriumába 1927-ben került, és tanszékvezető egyetemi tanárrá 1939-ben nevezték ki. A műegyetemen harminc évig tanított. Előadásában mindig ragyogó és tiszta stílusra törekedett mind szakmailag, mind nyelvészetileg. Olyan tanítómestere volt a mérnökhallgatóknak, akit az építészek nemzedékei ma is emlegetnek.

Gazdag és széles körű tudományos munkásságára a biztos tudás, a tiszta logika és a hibátlan áttekinthetőség a jellemző.

Bátyai Jenő